

WONDERKINDEREN

Algemeen Handelsblad 10-1-1934

TIBET. NIEUWE DALAI LAMA.

Een kind, geboren op het oogenblik van den dood van den Dalai Lama op 17 December, is door de priesters als de nieuwe Dalai Lama erkend omdat, naar aangenomen wordt, de geest van den heerscher van Tibet in het lichaam van het kind gevaren is, dat aldus de veertiende reïncarnatie van Boeddha wordt. Zoolang de nieuwe Dalai Lama minderjarig is, zal er een regent over Tibet heersenen.

Sumatra Post 10-2-1934

TIBET KRIJGT REGENT. Aantal kinderen wordt opgevoed voor Dalai Lama-schap.

New Delhi, Febr. Tibet heeft thans een nieuwen heerscher in den persoon van den hoofd-lama van het klooster Retting (twee dagreizen ten Noorden van Lhasa gelegen), die een Hutuktu of geïncarneerde Lama is. Hij zal onmiddellijk worden geïnstalleerd als regent, in afwachting van de ontdekking van een incarnatie van den Dalai Lama. Sedert het overlijden van den Dalai-Lama werd Tibet bestuurd door den Premier, terwijl in geheel Tibet dagelijks gebeden werden uitgesproken voor de spoedige ontdekking van de reïncarnatie van den heerscher. Kinderen, die omstreeks op het uur van zijn dood zijn geboren worden met zorg door de heilige mannen onderzocht, ten einde vast te stellen of zij de kenmerkende teekens dragen, welke door de traditie worden voorgeschreven. Een aantal kinderen van het mannelijk geslacht zal ten slotte worden uitgekozen en gedurende 2 tot 3 jaren door de Lama's opgevoed, waarna de beslissende proef ter vaststelling van het feit, wie de reïncarnatie van den Dalai Lama is, zal plaatsvinden. (Aneta Reuter Java Bode).

Het Vaderland 30-10 1936

Op zoek naar den Dalai Lamai (sic) door twee groepen monniken

Naar de Times uit Delhi meldt zijn uit Lhasa twee groepen monniken vertrokken, op zoek naar den nieuwen Dalai Lamai. Om de aanwijzingen te volgen, die het vorig jaar zouden zijn verkregen omtrent de wijze, waarop hij kan worden geïdentificeerd. Een der groepen heeft zich op weg begeven naar Kham, een woest gebied, waar Tibet overgaat in het eigenlijke China. De andere trekt naar Mongolië, waar de herkenning van de reïncarnatie, naar het schijnt verwacht wordt.

Algemeen Handelsblad 21 -7-1939

TANTSJOE, TIBETS VIJFJARIGE REGEERDER

Veertiende Dalai Lama, reïncarnatie van den dertienden. LANTSJAU, 20 Juli. (A. N. P.) Naar het Chineesche persbureau meldt is thans een vijfjarige jongen gekozen om over Tibet te regeren en den dertienden Dalai Lama, die vijf jaar geleden stierf, op te volgen. De veertiende Dalai Lama, de reïncarnatie van den dertienden, is uit Kokonor naar Lhasa vertrokken in gezelschap van een specialen commissaris der Chineesche regeering en vertegenwoordigers van Tibet. De regeering heeft 100.000 Joean beschikbaar gesteld ter bestrijding van de reiskosten. Op een vraag in een interview heeft de jeugdige Dalai Lama verklaard dat zijn naam Tantsjoe luidde. De nieuwe Dalai Lama is geboren bij Taerssoe, een der bedevaartplaatsen 25 km ten zuidwesten van Kokonor.

De correspondent van het Chineesche persbureau, die voor het vertrek een onderhoud met den jeugdigen heerscher heeft gehad, vertelt, dat de Dalai Lama doordringende oogen heeft en zich kalm en waardig gedraagt. Hij zal zijn verdere opleiding te Lhasa genieten.

De Indische Courant 11-10 1923
Het nieuwste Wonderkind.

De „Daily Mail" bevat een verhaal van een wonderkind op muziekgebied. Het betreft den acht-jarigen **Anthony Carey Lewis** te Salisbury, die reeds een groot aantal liederen, marschen, sonaten en zelfs fuga's heeft gecomponeerd.

Anthony gaf drie jaar geleden reeds blijk van zijn groote liefde voor de muziek en zoodra hij het notenschrift had geleerd, begon hij te componeeren.

Hij heeft een zeer definitieve voorkeur voor bepaalde soorten muziek en wist bijvoorbeeld op goede gronden te verklaren, waarom hij sommige werken van Chopin leelijk vindt.

Vele dingen in de natuur hebben voor hem een speciale beteekenis. Zoo doet het gezang van een bepaalden vogel hem denken aan een gebroken accoord.

Daarentegen had hij vroeger een afkeer van den G-mineur toonladder, daar deze hem aan den „groenen brandnetel", herinnerde.

Behoudens zijn muzikaal genie is hij overigens geheel normaal en voelt zich sterk aangetrokken tot spelen en andere jongensvermaken.

Een muzikaal wonderkind.

Men verhaalt van Wolfgang, Amadeus, van Mozart, dat hij reeds op zijn vierde jaar piano speelde en op zijn zesde jaar de eerste noten op 't papier zette voor een sonate. Thans is er in 't Fransche dorp Saint-Maur een jonge knaap, die, door zijn buitengewoon vroegtijdig ontwikkelde muzikale talenten den jonggestorven Weener meester een weinig nabij komt. De Mozart van Saint Maur heet **Pierre Chagnon** en is een aardige, flinke jongen van negen jaar, die reeds sedert twee jaren organist was aan de dorpskerk. Toevallig kwam daar een Parijsch musicus die den gult het orgel hoorde hanteeren en, daarover zoo verrukt was, dat hij dadelijk besloot, iets voor dit wonderkind te doen. Weinige dagen daarna ontving hij van den Parijschen organist de uitnoodiging om voor hem een dienst te vervullen en hij deed dit zoo voortreffelijk, dat alle hoorders er verrukt over waren. Vooral was 't geïmproviseerde voorspel een plechtige marsch de clou van 't programma, die ieder tot den grooten jongen componist deed opzien.

Sedert dit glorieus keerpunt in zijn leven heeft hij zich ook meer dan vroeger toegelegd op de compositie. Een "O, salutaris" van zijn hand werd reeds in een der Parijsche kerken uitgevoerd en de kritiek schonk er veel lof aan. Chagnon is niet een bleeke, magere, stille jongen, gelijk de meeste wonderkinderen, maar een gezond, levenslustig ventje dat van hoepels en tollens evenveel houdt als van 't klavier. Op 't Parijsche conservatoire waar hij eenige lessen bijwoont wordt veel van hem verwacht.

Wonderkind

Meer dan tien duizend mensen, een record voor een concert in Londen — zaten de vorige week opeengepakt in de Haringay Sporthal waar het London Music Festival wordt gegeven, en juichten een tienjarig Italiaans jongetje toe, **Pierimo Gamba**, die het Liverpool Philharmonisch Orkest dirigeerde. Gekleed in een zwart fluwelen pakje met heel kort broekje, lage-lakschoentjes en een wit kanten kraagje, leidde het wonderkind de uitvoeringen van Beethovens Vijfde Symphonie. Schuberts Unvollendete en de Ouverture Tannhauser. Het zou natuurlijk meer dan een wonder zijn, wanneer dit kind het orkest had kunnen bezielen. Het kon alleen een tot in alle details technisch en mechanisch nauwkeurige lezing van de muziek geven. Het kind dirigeerde met besliste doch vloeiende gebaren, zonder partituur, en het kende de partituur inderdaad volkomen uit het hoofd. Het hield het orkest metrisch zeer strak aan de teugel, en het was uit op scherpe contrasten tussen hard en zacht. De Londense recensenten zijn het er over eens, zo meldt het „Alg. Hd'bl", dat het kind, het zontje van een winkelier uit Rome, zonder enige musici in de familie, uiterst muzikaal begaafd is, maar dat het natuurlijk nog niet de noodzakelijke geestelijke rijpheid heeft. Het repertoire van het kind is vrij groot, gegeven het feit, dat het zonder partituur dirigeert.

Nieuwsblad van Friesland 7-9-1927

Arme wonderkinderen!

Te Utrecht heeft een wonderkind gezongen, Het Utr. Dagbl. zegt er van:
„Deze kinder-exploitaties is in-treurig. Muzikaal is het ventje zeker en aan zijn zingen is in het piano eenige bekoorlijkheden niet te ontzeggen, maar in het forto is het geluid beslist leelijk, en het feit op zich zelf dat men zoon jong kind met de zangorganen, het teerste muziekinstrument dat er is, par-force-toeren laat maken, en dit in het grootste gevaar brengt van totaal te gronde te gaan en den bezitter bovendien nog lichamelijk en geestelijk voor zijn heele verdere leven te knakken, is in hooge mate ergerlijk. Wij weten niet wat de omstandigheden zijn en veroordeelen ook liever niemand, maar de daad van zoon kind op deze wijze te laten optreden lijkt ons onverantwoordelijk. Ze moest door de overheid verboden kunnen worden".

WONDERKINDEREN.

De Duitse geleerde Johan Baratier, leerde reeds op 2-jarigen leeftijd niet alleen Duitsch, maar ook Fransch. Nog zeer jong leerde hij ook Latijn, Grieksch, Hebreeuwsch en andere Oostersche talen, wijsbegeerte en wiskunde, en bekwam, pas veertien jaren oud, den doctorstitel te Halle. Hij werd echter het slachtoffer van zijn buitengewone geestesgaven en stierf reeds in 1740, pas 20 jaar oud.

Aan Karel Witte, in 1800 geboren en in 1883 gestorven, werd eveneens op veertienjarigen leeftijd de doctorstitel in de filosofie verleend.

Een muzikaal wonderkind was Mozart, die, acht jaar oud, reeds zes piano-sonaten componeerde en twee jaar later zijn eerste komische opera schreef: „La fenta semplice", en het beroemd zangspel „Bastien en Bastienne".

Bijna even vroeg componeerden Händel, Cherubini, Beethoven, Rossini en in onzen tijd Korngold.

Nieuw Israelietisch Nieuwsblad i-12-1933

JOODSCHE WONDERKINDEREN.

Op de muziekconferentie, die te Leningrad gehouden is, werden tien jonge musici bekroond, waarvan acht Joden zijn. De eerste prijs behaalde de tienjarige Joodsche cellist Daniël Schofman, de tweede prijs was voor de tienjarige componiste en dirigente Margarita Chaifetz.

FLUITEN EN NEURIËN TEGELIJK.

Een dame te Sheffield woonachtig, vertelt in de Musical Times, dat zij kennis heeft gemaakt met een wonderkind op het gebied der muziek, zooals er misschien geen tweede op de wereld is te vinden. Het is een tienjarig meisje, dat alle wijsjes, welke zij kent, volkomen correct fluit. Dat is niet zoo buitengewoon, doch het kind neuriet tegelijk. Dat is op zichzelf wel iets zeer buitengewoons, hetwelk in de eerste plaats den physiologen belang kan inboezemen. Doch het ongelooflijke daarbij is, dat de kleine meid zoo muzikaal is, dat zij een tweede stem er bij neuriet. Die tweede stem harmoniseert niet enkel in tertsen en sexten, wat reeds onbegrijpelijk zou zijn, doch het is een melodie in tegenbeweging, welke zij in haar geneurie doet hooren en zij improviseert deze onder het fluiten. Dit lijkt ons zoo buitengewoon muzikaal, dat we aan een grapje zouden willen gelooven, wanneer die dame haar mededeeling niet met haar volen naam onderteekende en den naam van het kleine wonder, Miss Mollie Hagon, mededeelde.

Nieuwsblad van Friesland 20-6-1924

EEN MUZIKAAL WONDER.

Als het grootste wonderkind in de geschiedenis der muziek wordt door den Engelschen componist Landon Ronald in Strand Magazine den knaap Willy Ferraro beschreven. Reeds op zesjarigen leeftijd was het kind in staat een groot orkest met groote routine te leiden. Zonder een enkele noot voor zich kon hij de moeilijkste muziekstukken zonder fout met het orkest ten gehore brengen. Het wonderlijkste was, dat de jongen van muziek zoo goed als niets afwist. Hij kende alleen de noten en kon eenige stukjes op de piano spelen, maar hij was niet in staat, een orkestpartituur te lezen en van de aanduidingen van maat en rhytme had hij geen begrip. Sir Landon Ronald, die den jongen, zoon van een Italiaanschen clown, mee naar Engeland nam, vertelt, dat hij vóór dien tijd reeds verscheidene groote Europeesche orkesten had geleid. Hij zou ook met het orkest van Albert Royal Hall een reeks concerten geven.

Ronald dacht aan een grap, toen hij van de bekwaamheden van het jongetje hoorde. Hij besloot derhalve een nader onderzoek in te stellen. Het knaapje kwam mijn kamer binnen, vertelt de componist, en keek juist boven mijn schrijftafel uit. Hij had zwarte oogen, weelderig zwart haar en een ongewoon sensitief, bewegelijk gezicht. Ieder woord, dat hij sprak, zette hij klem bij met een kort gebaar en hij maakte op mij terstond een wonderlijken indruk. Den volgenden morgen ging de componist met het wonderkind naar de eerste repetitie. Hij zegt, dat hij bang was, dat de door hem aanbevolen knaap zich zou blameeren. Hij vertaalde Willy's aanwijzingen in het Engelsch, want de jongen kende alleen Italiaansch en Fransch. Weldra bleek, dat de knaap waarlijk bijzondere capaciteit bezat. Hij beheerschte het orkest geheel, had een voortreffelijke techniek en een gevoel voor tempo's zonder weerga. Theoretisch was de knaap in het geheel niet ontwikkeld, maar zoodra hij een grammophon hoorde, was hij terstond klaar met een deskundig en juist oordeel.

De Leeuwarder Courant 17-5 1929

De Tijd 31-3-1934

ACHTJARIG WONDERKIND

Vóór vier jaar meldde een dame met haar vierjarig kind zich aan bij een der professoren van de Muziek-Academie te San Francisco. De leeraar, die zeer weinig tijd had, zond de dame heen met de boodschap, dat de leerlingen minstens tien jaar oud moeten zijn, willen zij aan de Academie muziek-onderricht ontvangen. De moeder vertrok, doch keerde reeds den volgenden dag, toen zij dacht, dat de professor meer gelegenheid zou hebben haar aan te hooren, met haar dochtertje terug. Na eenigen tijd stemde de man er in toe, dat het kleine meisje „een stukje" speelde op de piano, maar hoe verbaasd was hij, toen hij hoorde, dat het kind een geheele Beethoven-prelude kon voordragen! En nóg enkele minuten later bemerkte hij, dat hij hier met een genie had te doen. Het meisje werd aan de overige leeraren voorgesteld. Men gaf haar de moeilijkste pianowerken en het kind speelde ze met een gemak, alsof het een musicus met jarenlange studie was. De geheele school stond verbaasd en iedereen wilde het meisje hooren. Zij speelde Bach, Beethoven, Grieg en Liszt en na eenige studie jaren overtrof zij zelfs haar leeraren.

Thans, na vier jaar is de kleine **Ruth Slenoynski** een ster aan Amerika's muzikaal firmament en nog onlangs bij

een pianoconcert te New-York zette zij een eivolle zaal in stomme bewondering. Van nu af aan zal Ruth's loopbaan snel bergopwaarts gaan, want nu reeds ontving het kind verscheidene aanvragen van muziekdirecties uit groote steden om voor één of meer avonden bij hun gezelschappen te willen optreden. Mevrouw Slenoynski is evenwel een verstandige moeder, die haar kleine meisje door al deze plotselinge hulde niet van de wijs wil laten brengen, waarom zij er voorloopig niet in toestemt het kind nu reeds een tournee te laten ondernemen. De vader van Ruth was vóór hij in den oorlog sneuvelde een zeer muzikaal man; hij dirigeerde verscheidene belangrijke orkesten.

WEER EEN MUZIKAAL WONDERKIND. - Met groot succes gaf de negenjarige Grischa Goluboff te Berlijn een concert en ontpopte zich als een ware viool-virtuose.

MUZIKAAL WONDERKIND

Het muzikale wonderkind **George Vlachos** te Sjanghai, zoon van een Grieksch vader en een Chineesche moeder, heeft na een

opleiding van een half jaar op zijn zesden verjaardag een pianoconcert gegeven voor een tweehonderdtal verrukte toehoorders. George Vlachos is nog zoo klein, dat hij de pedaal nog niet eens kan bereiken en evenmin octaven kan grijpen. Uit het hoofd speelde hij met een verbazingwekkende vaardigheid en een fraaien aanslag zware concertstukken van Mozart en Haydn, waarbij hij soms begeleid werd door zijn eveneens talentvolle negenjarige zuster Sophie. Van zijn onbevangenheid gaf niet alleen zijn spel, doch ook zijn begroetingsrede, die hij voor de microfoon hield, blijk.

HET MUZIKALE WONDER PIERINO GAMBA Hij wil nog steeds tramconducteur worden Door onze correspondent In Rome: Giovanni Schuiler

Rome, November. ITALIE, dat de wereld zoo vele meesterwerken op muziekgebied heeft geschonken en wiens rijkdom aan uitmuntende zangers dirigenten, virtuozen onuitputtelijk is, schijnt op het punt te staan zijn faam als land van muziek nog door een wonderkind te versterken, wiens naam spoedig een internationale klank zal hebben.

Alweer een muzikaal wonderkind! De 7-jarige Jacqueline Nourit heeft als pianiste te Parijs een verbijsterend succes gehad.

Een deze dagen zal **Pierino Gamba**, een 9-jarig ventje, tezamen met zijn leeraar en zijn ouders, zijn eerste buitenlandsche tournee beginnen, welke hem naar Engeland, Nederland en België zal brengen. Daarna vertrekt hij naar Amerika. Ook Frankrijk en Zwitserland staan op het programma. Overal zal hij beroemde orkesten dirigeren en overal vraagt men zich nieuwsgierig af: is dit een openbaring op kunstgebied of, — zooals het al zoo dikwijls voorkwam — het verwekken van sensatie?

Wij hebben Pierino thuis opgezocht, om eens te zien, wie eigenlijk dat Italiaansche wonderkind is, dat vijf maanden geleden in zyn geboortestad Rome zijn eerste, tot nu toe eenige openbare concert gaf. Onze spontane indruk geven wij hier weer: de natuur heeft deze negenjarige een geniaal muzikaal talent in de wieg meegegeven. Wij troffen hem aan spelend met een vriendje, ook een drie-turven-hoog; het viel papa Gamba niet gemakkelijk zijn zoon aan de piano te krijgen. Want hoe zeer Pierino ook in de muziek opgaat, zelfs als het ware ervan bezeten is, toch is de speelschheid in hem altijd nog sterk genoeg om 'n gezond tegenwicht te bieden. Eenmaal de vleugel gesloten, behoort hij met heel zijn ziel alleen nog maar tot de gelukkige kinderwereld.

De geschiedenis van zijn "ontdekking" is vlug verteld. Twee jaren geleden besloot Signor Gamba een zakenman, die in zijn jeugd veel aan muziek had gedaan, zijn jongen pianoles te laten geven, zoodat ze beiden thuis wat zouden kunnen musiceeren — papa viool de zoon als accompagnateur. —

Maar na 8 lessen al moest het onderricht worden stopgezet, daar het luchtalarm enz. een regelmatig studeeren onmogelijk maakte. De kleine autodidact echter had zulk een groot muzikaal talent, dat hij ook zonder leeraar verder kon werken. Toen in September van het vorig jaar een goede huisvriend — een bekend pianist — den achtjarigen knaap Beethoven van het blad af hoorde spelen, riep hij uit: „Maar dat is een wonder!" en haalde den nog twijfelenden vader over, Pierino een zorgvuldige opleiding te laten geven. Na verloop van 8 maanden was dit wonderkind voldoende muzikaal-technisch ontwikkeld, om op een publiek concert met een orkest van 40 man sterk, bestaande uit leden van de Romeinsche opera, Beethovens „eerste" en "vijfde", Schuberts „Onvoltooide" bovendien nog Verdi, Rossini, en Bizet te vertolken en een sensationeel succes te boeken.

„Pierino is een geboren dirigent en geen pianist", verklaarde ons zijn vader. ~Tot op het laatste moment had ik er geen vertrouwen in. Maar bij de eerste proef met orkest waartoe zich 18 professoren in de muziek uit louter geestdrift voor het talent van den jongen beschikbaar stelden, moest ik me wel gewonnen geven voor deze gave Gods.

Pierino heeft van 15 Februari tot 31 Maart j.l. dus in zes weken het dirigeren geleerd en beheerschte deze kunst onmiddellijk met de zekerheid van een slaapwandelaar. Denk u eens in: toen de dirigeerstok hem eens door de opwinding uit de hand gleed, raapte hij deze bliksemsnel weer op en verloor geen moment het overzicht uit het oog, want direct daarna gaf hij het daarop volgend invallen der violoncel goed aan".

Nieuwsblad van het Noorden 28-11-1931

WONDERKINDEREN. EEN INTERESSANT ONDERZOEK.

Wij allen kennen ze wel, de wonderkinderen, of tenminste hebben wij wel eens van ze gehoord. Er gaat ternauwernood een seizoen voorbij, dat er niet hier of daar zulk een wonderkind ontdekt wordt, een kind dat door zijn buitengewone prestaties, hetzij op muzikaal gebied als pianist of violist, hetzij als schaakwonder of genie op tooneelgebied, de wereld met verbazing vervult.

Ten alle tijde zijn er wonderkinderen geweest. Het zou ondoenlijk zijn, al de namen te noemen van deze buitengewoon begaafde kinderen. Toch denkt men onmiddellijk aan namen als Beethoven, Mozart, Dürer e.a. Temeer denkt men het eerst aan dezen, omdat zij de namen van wonderkinderen zijn, die later in de verwachtingen, die men van hen koesterde, niet teleurstelden. Op mathematisch gebied noemen wij den naam van Karl Friedrich Gauss. Van hem wordt verteld dat hij, op een vraag van den meester, hoeveel de som bedroeg der getallen van een tot en met honderd, na eenige oogenblikken te hebben nagedacht, het juiste antwoord wist te geven. Zeer bekend als wetenschappelijk wonderkind is ook Pascal. Op negen-jarigen leeftijd reeds schreef hij zijn accoustische theorie en zijn talenten ontplooiden zich naarmate hij ouder werd. Ook in onzen tijd hebben wij wonderkinderen te over. Daar is het Poolsche schaakwonder S. Rzëfzewski, wiens prestaties de verbazing en het respect afdwingen van de bekendste en grootste schaakmeesters. Wij denken aan het wonderkind op muzikaal gebied: Jehudi Menuhin, den dertien-jarigen violist, die de werken van Bach, Beethoven en andere klassieken uitvoert, met een ernst en het sentiment van een volwassen man.

Een zeer interessant onderzoek naar intelligentie en karakter van wonderkinderen in onzen tijd werd nu, kort geleden gedaan door een vrouwelijk privaat-docent, zekere dr. Franciska Baumgarten. De resultaten van dit onderzoek zijn in meer dan een opzicht zeer belangwekkend én zelfs verrassend. Het eigenaardige er van was in de eerste plaats, dat dr. Baumgarten zich niét zoozeer om de talenten van het wonderkind bekommerde, als wel om zijn absoluut menselijke eigenschappen. Zij beschouwde de

wonderkinderen eigenlijk gezegd niet als wonderen maar heel eenvoudig als kinderen. Zij onderzocht hiervoor een acht-jarige danseres en een acht-jarig schaakwonder, een zes-jarigen pianist en een piano-virtuoze van negen jaar; een elfjarigen violist en een violist van veertien; een dertien jarigen dirigent, een tien-jarige schilderes en een geograaf van zes jaar oud.

Als eerste resultaat kwam vast te staan, dat al deze kinderen hun kunst met volle liefde dienden. Zij vonden het allen heerlijk om voor de menschen op te treden en kenden absoluut geen plankenkoorts. Zij waren ervan doordrongen, dat zij voor hun eigen brood en in sommige gevallen voor dat van hun ouders moesten werken en in hen was een machtige drang om hun prestaties zoo volmaakt mogelijk te doen zijn. Zoo verklaarde de jonge violist, volgens dr. Baumgarten, onder een tranenvloed, dat hij een anderen leeraar wilde hebben. Op de vraag waarom hij dat wilde, antwoordde het kind snikkend: „Ik kan geen mooien triller spelen en ik moet toch voor ons gezin zorgen. Prof A. leert goed trillers spelen". Arme knaap. Uit het gezegde van dit kind kan men leeren hoe ver hij zijn leeftijd aan ernst vooruit is. Overigens speelde hij graag met kinderen van zijn eigen leeftijd en vermaakte hij zich met hen, zooals kinderen in dien ouderdom dit doen.

Wat de psychologische onderzoekingen aan het licht brachten was in de eerste plaats het feit, dat wonderkinderen heel veel van hun ouders hielden en hen onmiddellijk en letterlijk gehoorzaamden. Hieruit mag men nu ook weer niet besluiten, dat deze negen wonderkinderen ook negen toonbeelden van kinderlijke volmaaktheid waren. Zij hadden, net als gewone kinderen, hun kleinere of grootere ondeugden. Bij de oudere wonderkinderen viel reeds een zekere afgunst op andere kunstenaars op te merken. Zij hebben reeds kennis gemaakt, met concurrentie en de leelijke dingen, die zij hierdoor ondervonden, heeft hen reeds met de slechtheid der wereld in aanraking gebracht. Zij gaan hierover nadenken en niet zelden komt het voor dat zulk een wonderkind op zestien-jarigen leeftijd reeds verbitterd is tegen zijn medemenschen. Een treurige ervaring in die jaren. Men zou een dergelijke tragedie niet zoeken bij een zestien-jarige, die avond aan avond dikwijls, groote triomfen viert.

Nieuwsblad voor Sumatra 8-8-1953

Limburgs wonderkind debuteert te Aken

Naar „de Tijd" meldt, is een nieuwe ster verschenen aan de muzikale hemel van Limburg: een jong talent, dat ongemeen veel belooft. Daar **Raymond Delnoye** nog maar 13 jaren telt, durft men van „wonderkind" te spreken. De meeste muzikale wonderkinderen debuteerden als violist of als pianist, deze begaafde jongen koos de fluit als instrument. In het muzikale leven van zijn muzikaal gewest, neemt hij alreeds sinds enkele jaren een bijzondere plaats in. Na in de eerste beginselen der muziek door zijn vader te zijn onderwezen, volgde hij de lessen van muziekleraar Jan Weerts te Eysden, zelf een knap fluitist. Reeds spoedig waagde deze zijn jonge leerling aan concoursen, waarop Raymond, overtuigend bewees, dat hij niet alleen tegen meer geroutineerde en oudere spelers op kon, maar deze bovendien overtrof. Deze glorie in de regionen van het amateurisme zou niet veel bewijzen, wanneer ze niet gevolgd was geworden door successen van hoger gehalte, als een met glans doorstaan examen voor professoren van het Luikse conservatorium zijn debuut in het Grenslendorkest te Aken en zijn optreden op een concert te Essen, industriestad met grote muzikale traditie. Natuurlijk heeft deze jonge virtuoos zijn studiejaren nog niet achter de rug. Hij volgt de lessen aan de Akense Grenslandschule, vanuit zijn woonplaats Gulpen gemakkelijk te bereiken, en doet verdere orkest-routine op in het reeds genoemde ensemble en in een harmoniecorps te Vaals. Hoe hoog de directie van het Grenslandsorkest zijn talenten aanslaat, bleek niet alleen door zijn aanstelling tot eerste fluitist van dit corps, doch vooral door hem gelegenheid te geven als solist op te treden in het Koncert in D-dür voor fluit en strijkorkest van Joseph Haydn. Voor dit buitengewone concert, gegeven in het welbekende Kurhaus, bleek grote belangstelling te bestaan. De jonge solist, voordien door critici reeds ingeleid als brilliant musicus met grote technische vaardigheid, stelde de verwachtingen niet teleur. Aan het slot van het Koncert werd hem een warme ovatie gebracht. Inwoners van Gulpen en Vaals woonden deze triomf bij.

Het wonderkind in de muziek Het wonderkindschap een genade, die in de meeste gevallen een ramp dreigt te worden

Er zijn reeds **wonderkinderen** geweest, en die zijn er nog, op het gebied van muziek, mathesis, poëzie en van schilderkunst zelfs, maar voor zoover we weten, ontbrak nog het wonderkind-beeldhouwer. Nu echter niet meer: want Kiëf, in Rusland, bezit er thans zelfs twee, die als zoodanig voor eerst de kleine wereld, waarin zij zich bewegen, door hun werk verbazen, en hopen — worden gehoopt, eigenlijk — weldra het ook de groote wereld te zullen doen. De kleine Marie Velikoff, tien jaren oud, en haar broeder, de negen-jarige Antonius, modelleeren en beitelen op een wijze, dat men van hun voortbrengselen een bijzondere tentoonstelling heeft georganiseerd. Vooral moet de uitdrukking der koppen en het af-zijn van hun arbeid de bewondering der bezoekers wekken. — Er wordt verzekerd, dat de kinderen nooit les in het teekenen of boetseeren hebben gehad en derhalve geheel en al zich-zelfen hebben gevormd.

Men behoeft zichzelf volstrekt niet van sentimentaliteit te beschuldigen, wanneer men zich betrapt op een gevoel van deernis bij het lezen van Mozart's jeugdgeschiedenis. De tallooze eerbewijzen en vertroetelingen de eerlijke bewondering van deskundige grootheden als Padre Martini en J.A. Hasse, de rechtmatige trots van den vader — het krijgt een wrangen bijmaak, wanneer men bedenkt, dat al dit schoons ten deele verkregen werd door lichamelijke inspanningen en ontberingen, waartegen de niet bijster sterke constitutie van den knaap onvoldoende weerstand kon bieden, aldus R.H. in het Handelsblad. Speciaal de eerste reizen van den zes tot tienjarige naar Weenen en München door Duitschland, Frankrijk, België, Engeland, Nederland en Zwitserland hebben het gestel van den jongen Wolfgang herhaaldelijk op een zware proef gesteld. Hij wordt gesleept van hof tot hof, land, tot land, stad tot stad; hij moet reizen in tochtige en naar onze begrippen zeer oncomfortabele diligences en onbehagelijke trekschuiten, huizen in duffe herbergkamertjes, voor op sensatie beluste gezelschappen zijn kunstjes vertoonen. Roodvonk, pokken, koortsaanvallen zijn de obligate

begeleiders op al triomftochten en hebben ongetwijfeld de kiemen gelegd voor de ziekte die hem nog geen zes-endertig jaar oud, ten grave zou sleepen; als gerijpt genie zoo bitter miskend, gelijk hij als kind gevierd was. Kan men den vader daarvoor verantwoordelijk stellen? Het geval vader en zoon Mozart stelt een hoogst merkwaardig psychologisch probleem, waarvan men alleen met zekerheid kan zeggen dat het tragisch was, doch waarop men eigenlijk nog nooit het volle licht heeft laten vallen en dat daarom verre van opgelost mag heeten. Ongetwijfeld hebben de aan het optreden en reizen van den jongen Mozart verbonden psychische en fysieke inspanningen tot zijn vroegen dood in zooverre bijgedragen dat zij den reeds van nature niet krachtigen lichamelijken weerstand nog meer hebben verzwakt. En vader Leo pold was voor die reizen direct verantwoordelijk. Toch mag men die verantwoordelijkheid niet te ver uitstrekken, eenvoudig omdat bij den vader niet de minste zucht tot eigen roem of winstbejag voorzat. Leopold Mozart heeft de uitzonderlijke begaafdheid van zijn zoon uitsluitend beschouwd als een Godsgeschenk, dat hem bijzondere verplichtingen oplegde. Bij alles heeft hij alleen het belang van zijn kind voor oogen gehad en zichzelf tal van opofferingen getroost. Moge men nu wel kunnen constateeren, dat de vaders trots soms abnormale afmetingen aannam—dit is iets zuiver menschelijks, waaraan in elk geval materieele zelfzucht te eenenmale vreemd was. En men zou zich ook aan grove onbillijkheid schuldig maken, al de wonderlijkheden en moeilijkheden, die met Mozart's jeugdreezen gepaard gingen, te beoordeelen naar den maatstaf van twintigste-eeuwsche omstandigheden.

Men kan Mozart Sr. er geen verwijt van maken, dat hij die veelvuldige en zeer uitgestrekte reizen ondernam, terwijl er nog geen F D-treinen en slaapwagens bestonden. En wat de, men zou haast zeggen, kennisachtige wonderlijkheden betreft, die Mozart zijn kinderen voor de verbaasde aristocratie van het „ancien régime" liet vertoonen—dat was voor dien tijd heel gewoon. Trouwens; de zesjarige knaap had er zelfs schik in, met al die kunstjes van spelen op een bedekt klavier, prima vista uitwerken van onbecijferde bassen, op het gehoor af klanken definieeren, enz. enz. de hooge dames en heeren te verrukken, en het is de vraag, welke van de twee partijen meer „kind" kon heeten. De jonge Wolfgang had dan ook volstrekt geen besef van geëxploiteerd te worden, en misschien heeft de vader hem vaak nog meer geremd dan aangespoord. Wil men Mozart's vroegen dood — trouwens een zeer betrekkelijke qualificatie — als een soort onheil beschouwen, dan kan men op z'n hoogst van een onvermijdelijk fatum spreken, dat in Mozart's eigen aanleg organisch besloten lag. Maar hoe dan ook —in het uiterlijk beeld van Mozart's wonderkindschap ligt een ernstige aanklacht tegen de beoefening en aanbidding van het wonderkindschap in het algemeen. Omdat het wonderkind Mozart als zoodanig een hooge uitzondering beteekent. Doch de bezwaren en noodlottige gevolgen van het wonderkindbedrijf zijn helaas allerminst exceptioneel. En het getal dergenen, die boven die bezwaren hebben kunnen uitkomen, is ontstellend gering. Het wonderkind, althans wat het publiek ervoor houdt, is geen artistiek verschijnsel. Het is enkel een abnormaliteit. Men koestert er belangstelling voor, gelijk men die toont voor een dwerg, een dwerg, een reus, een Siameeschen tweeling, een kalf met twee koppen of een andere grillige speling der natuur. Het wonderlijke van een wonderkind berust voor de massa alleen op het zeldzaam contrast tusschen leeftijd en technische capaciteit, Van hogere artistieke appreciatie is daarbij geen sprake.

Een innerlijk onbeduidende, onrijpe, levenlooze vertolking van een concert van Beethoven door een tienjarige wekt veel meer opzien dan de volschoone voordracht van een gerijpt kunstenaar. De sensatie wint het van de emotie. En de geestdrift betreft grillige uiterlijkheden, die met kunst in hooger zin niets hebben te maken. Zelfs verstandige mensen, ervaren musici, ernstige paedagogen laten zich soms erdoor van de wijs brengen. Heel goed herinner ik mij het nog, hoe in de pauze van het debuut concert van een wonderkind — een violiste — een onzer bekende musiciennes op mij afstormde met de vraag: „Zegt u eens meneer R. — is die __ nu een jongen of een meisje?". Waarop ik alleen wist te antwoorden, dat de oplossing van dit probleem niet bepaald tot de competitie van een muzikrecensent behoorde. De vraag toont inmiddels, dat de belangstellenden in een wonderkind zich voor alles interesseeren, behalve voor het specifiek muzikale. Mozart was ook innerlijk een wonderkind: het eigenlijk „wonder" bij hem lag in de uitzonderlijk sterke muzikale intuïtie in het van jongsaf actief-werkzaam zijn van zijn scheppingsdrang en zijn zuiver en scherp kritisch vermogen, dat nog misschien zijn beste leeraar is geweest. Maar dit wonder, dat hem tot een genie deed uitgroeien, was slechts voor enkele ingewijden merkbaar; het publiek juichte slechts de kunstjes toe, die hij vertoonde en die tot de uiterlijke kanten van zijn aanleg behoorden. Mozart is een wonder gebleven tot aan zijn dood toe, doch voor dit wonder had het publiek geen belangstelling: het Parijs, dat op den zesjarige hemel en aarde bewoog, liet den een en twintigjarige als het eerste het beste muzikantje om concerten en opdrachten

TEGEN WONDERKINDEREN De burgemeester van New York heeft een verbod uitgevaardigd tegen het in het openbaar optreden van z.g. wonderkinderen. Een concert van de 9-jarige Ruggiero Ricci in New York's Carnegie Hall werd door vele Amerikaansche muzikliefhebbers tegemoet gezien, doch de burgemeester verbood op het laatste moment het optreden van den jongen violist.

DE EEUW DER **WONDERKINDEREN**

Brachten we onlangs een dichteres van 12 jaar, thans een operacomponist van denzelfden leeftijd: Fabius Witaschek

bedelen. Van Weenen spreken wij niet eens, het heelt den klavierspeler Mozart een tijd lang gevierd, maar den componist eenvoudig in een hoek laten liggen. Wat men in den knaap Mozart bewonderde was dus iets, dat tal van wonder kinderen bezitten, doch bij gemis van werkelijke genialiteit meestal in volstrekte onbeduidendheid moet verlopen. En omdat men in wonderkinderen alleen het uiterlijk abnormale, het sensationeele ziet zonder op het innerlijke, het emotioneele te letten, zijn de teleurstellingen legio. Men stelt in den regel valsche criteria. De bijzondere aanleg, die alleen berust op een zich heel vroeg openbarende technische dispositie, zegt niets, techniek, welke niet gevoed wordt door innerlijken aanleg, is als een plant, die zich wonderlijk snel ontplooit, doch bij gemis van een behoorlijken

voedingsbodem ook even snel verwelkt. Vandaar zoo vele teleurstellingen. Wonderkinderen in uiterlijken zin zijn volstrekt niet zoo zeldzaam als men wel denkt; men vergeet ze evenwel zoo gauw omdat van verreweg het meerendeel de ontwikkeling in onbeduidendheid verzandt. Ook is wonderkindschap geen conditio sine que non voor genialiteit. Waren genieën als Palestrina, Handel, Bach, Haydn, Beethoven, Schubert, Bruckner, Wagner, Wolf wonderkinderen in de traditioneele beteekenis van het woord? Wat is er daarentegen geworden van sensationeele verschijningen als Raoul von Koczalsky, Pepito Arriola, Mozes Mirsky, Kathleen Parlow, Erna Rubinstein? Wij noemen hier alleen recente gevallen. Het zou slechts eenige moeite van opsporen kosten om uit het verleden honderdtallen namen van wonderen te noemen, die niets meer zeggen en niets meer beteekenen. Zeker, de geschiedenis meldt wel enkele namen van wonderkinderen, die tot wondermannen zijn uitgegroeid. Althans hebben figuren als Liszt, Chopin, Von Vecsey, Huberman de wereld niet teleurgesteld. Inmiddels verdient het de aandacht, dat het „wonderlijke” zich bijna uitsluitend tot het reproductieve beperkt.

De meeste wonderkinderen wekken sensatie door hun technische kunststukjes, en wie van hen slagen, worden virtuozen. Maar het verschijnsel van een wonderkind, uitgroeïend tot scheppend, genie, is een hooge, zeer hooge zeldzaamheid. Men moet er zeer sterk aan twijfelen, of ouders, in wier kinderen een wonderlijke begaafdheid wordt ontdekt, zich over zoon geval bijster mogen verheugen; zeker moet men den „begenadigde” eerder beklagen dan benijden. In de meeste gevallen loopt zoon kind groot gevaar zijn argelooze, onbekommerde jeugd onherroepelijk bedorven te zien door den trots van ouders de eierzucht van op paradepaardjes hunner paedagogiek beluste leermeesters, de winzucht van impressario's, door het naar sensaties jagend publiek. Het slijt — inderdaad: slijt! — zijn jonge leven in concertzalen, trainen en hotels; zijn innerlijkheid en zijn gezondheid gaan ten onder, zoo niet door niet door dressuur, dan toch door lichamelijke een geestelijke opwindingen, die het niet kan verwerken. Het

geval Stefan Partos is daarvan een ernstig, tragisch voorbeeld. Men moge het wonderkindschap als een genade beschouwen — het dreigt door de onverstandige manier, waarop men het aanvaardt, in verreweg de meeste gevallen een ramp te worden... voor de „begenadigde" zelf. Door de wijze, waarop men er mee gaat sollen. Het lijkt op het geval van onverstandige ouders of kindervrienden, die een kind een bijzonder kostbaar geschenk geven, dat het volstrekt niet kan waardeeren, en dat het of in een hoek gooit, of aan stukken trekt. Aan wie dan de schuld?

Laten wij dit niet vergeten: het muzikaal wonderkindschap is eerder een psychologisch dan een muzikaal probleem. Het legt hun, aan wie de zorg ervoor is toevertrouwd, bijzondere, zeer zware verplichtingen op. De ouders en opvoeders van het wonderkind moeten ook wonderouders en wonderopvoeders zijn.

De Indische Courant 31-1-1933

Een dirigent van negen jaar.

Een wonderkind dirigeert de ouverture uit de „M e i s t e r s i n g e r." Het zeldzame geslacht der wonderkinderen bepaalde zich tot nog toe tot solisten, meest violisten en pianisten.

Thans is er echter in Italië een wonderkind opgestaan als dirigent.

De kleine **Brusetto Grossato**, oud negen jaar, maakt nu sensatie in Italië als dirigent. Hij dirigeert of het zoo maar niets is een orkest van tachtig musici en niets ontbreekt hem daarbij, noch autoriteit, noch begrip, noch intelligentie.

Bizonder schitterend heeft hij onlangs de ouverture

Meistersinger gedirigeerd, die toch werkelijk niet voor een kind gecomponeerd is.

Friesche Koerier 1-8-1956 ►

Algemeen Handelsblad 9-10-1926 ▼

UIT ANDERE LANDEN.

Een congres van wonderkinderen.

Van tijd tot tijd zien wij in het oude Europa op het podium van de concertzaal een wonderkind, dat ons ontroert door zijn spel. Of wij ontmoeten op het witte doek een schattig kinderkopje, dat ons verrukt door zijn oogopslag, zijn guitigen lach. Of wij lezen een versje van een achtjarig meisje, dat toekomstilluzies wekt In verreweg de meeste gevallen blijven die uitzonderingen, genieën in den dop. Met het vorderen der jaren houdt de ontwikkeling van het talent meestal geen gelijken tred en slechts een dood-enkelen keer worden de rijke beloften vervuld. In ons oude Europa dan, behooren de wonderkinderen, gelukkig, tot de uitzonderingen. In Amerika,

waar alles in het groot gebeurt, schijnt dat anders te zijn, getuige het feit, dat de „Amerikaansche bond tot bescherming van het genie" onlangs er in kon slagen om in New Vork een congres van wonderkinderen te organiseeren onder leiding van de negenjarige Karoline Bird, naar wier literaire redevoeringen, avond aan avond, de tot aan den nok gevulde zaal aandachtig zit te luisteren. Karolientje

Wonderkind in de stad Rome

ROME (AFP) — Een **literair** wonderkind van vier-en-een-half jaar doet de Romeinen thans versteld staan. In tegenstelling tot Minou Drouet, het meisje, dat met de haar toegeschreven gedichten de Franse letterkundige wereld in beroering bracht, schrijft Luigi Solano, zoon van een Romeinse arts, niet, maar hij kent volgens zijn ouders „de voornaamste meesterwerken van de wereldliteratuur en hij kan verscheidene honderden gedichten, 500 liederen en 20 lyrische werken uit zijn hoofd opzeggen.

Luigi is door de burgemeester van Rome ontvangen, die aan zijn bewondering uiting gaf door te beloven „binnenkort" het burgemeestersambt aan hem over te dragen.

presideerde en in den loop der vergadering verleende zij o.a. het woord aan Paul Gest, den negenjarigen neef van den bekenden impresario Morris Gest. Paultje, die een jaar geleden uit Rusland naar de nieuwe wereld overstak, heeft kans gezien om in het korte tijdsbestek van tien maanden een aantal drama's voor kinderen te schrijven, die zich in een goede pers mogen verheugen. Op het congres werd onder anderen opgemerkt het twaalfjarige dochttertje van de dichteres Arme Austin. 't Merkwaardige van dit kind is, dat zij aan een der New Yorksche universiteiten met goed gevolg colleges volgt. De jongste congressist, Bobby Konovlas uit Brooklijn, vergastte de zaal op een aantal piano-composities. Dan waren er nog Juna en Dorris Schuyler Petterson, resp. zes en negen jaar oud. De jonge dames schijnen het literair talent van hunnen vader geërfd te hebben en omdat papa in de letterkundige wereld goede reputatie geniet, kost het hem weinig weinig moeite om voor de pennevruchten van zijn kroost onderdak te vinden in de periodieken, die elken regel met goud betalen. Ten slotte noemen wij den tienjarigen componist David Farjeen, de elfjarige danseres Elisabeth Rellent en het twaalfjarige dichterspaar Elisabeth Wülgusz en Jean Wilson. Doel van het congres was, de aandacht van rijke Amerikanen op deze wonderkinderen te vestigen in de hoop dat die zich met hun toekomst bezig zullen houden. Zelig toch eigenlijk....,

De Tribune 21-1 1937

Een schilderend wonderkind Roswitha Bitterlich in Art Ontstellende scheppingskracht

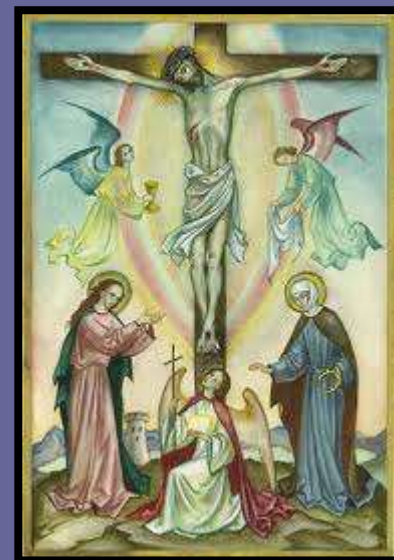

Het uitzonderlijke, ook wanneer het slechts schijnbaar zou zijn, trekt de mensen steeds in sterke mate aan. De tentoonstellingen van onze beeldende kunstenaars kunnen zich meestal slechts in een matige belangstelling van ons grote publiek verheugen. In de zalen van Arti, waar het werk van de jeugdige Roswitha Bitterlich thans wordt geëxposeerd, loopt het nu dan ook drukker, dan wanneer leden van dit eerbiedwaardig kunstenaarsgenootschap er exposeren. ROSWITHA BITTERLICH is thans pas zestien jaar oud. Het is slechts een klein gedeelte van het door haar vervaardigde werk, dat hier de wanden van twee kleine en twee grote zalen in Arti vult. De catalogus vermeldt niet minder dan 38 nummers! Een

ongelooflijke vruchtbaarheid, vooral als men bedenkt, dat Roswitha in het dagelijks leven een heel gewoon meisje is, dat naar school gaat en haar kleine huishoudelijke plichten heeft als ieder ander kind van een gezin, waar elk een deeltje van de gezamenlijke taak heeft te vervullen. Een meisje, dat bovendien, als elk ander, houdt van spel en ontspanning. Deze en andere bijzonderheden werden mij verteld door de moeder, die op de tentoonstelling aanwezig is en bereidwillig aan ieder belangstellende elke gewenste inlichting verstrekt.

De oudste hier aanwezige tekeningen zijn gedateerd van 1923, toen Roswitha dus twee jaar oud was. Die tekeningen uit de eerste jaren zijn me eigenlijk het liefst, wegens hun natuurlijke, guitige fantasie. Verwonderlijk is reeds dadelijk de vastheid en de scherpe opmerkingsgave, wat de vorm betreft. Verwonderlijk is ook het feit, dat een deel van deze prentjes op echt kinderlijke manier uitgevoerd is, terwijl in andere ervan reeds is gewerkt met middelen, die eerst door een bepaalde ervaring kunnen worden verkregen. Dergelijke tegenstellingen vallen trouwens ook op bij later werk, uit perioden, waarin het kind al naar school gaat en daar enig tekenonderwijs ontvangt. (Opmerkelijk is, dat Roswitha, behalve dit schoolonderricht, nooit teken of schilderles genoten heeft!).

In 1928, dus op 7-jarige leeftijd, maakte Roswitha haar eerste olie verf-schilderij, en nog wel een zelfportret! Sindsdien gaat de productie onafgebroken verder. Gekleurde potlood- en inkttekeningen, schilderijen, knipsels, linoleumsneden, enz. We ontmoeten de meest uiteenlopende onderwerpen in dit werk, de wonderlijkste verbeeldingen. Sprookjes en bijbelse verhalen, voorvalletjes uit het dagelijks leven, dieren, planten en bloemen, alles boeit de kinderlijke verbeeldingskracht, die op een soms volmaakt oorspronkelijk aandoende wijze in beeldende vorm wordt vertolkt. Deze oorspronkelijkheid komt vooral dikwijls tot uiting in een uiterst vindingrijke compositie. Aan de andere kant vraagt men zich met verbazing af, welke invloeden het zieleleven van dit merkwaardige wezentje hebben helpen

bepalen. Er is een serie gekleurde pentekeningen, in de catalogus aangeduid als stammende uit Roswitha's „chinese tijd". Roswitha schijnt op de leeftijd van negen jaar kennis te hebben gemaakt met vertalingen van Chinese gedichten; de tekeningen zijn gemaakt in een trant, die onmiddellijk de sterke invloed van de Chinese prentkunst verraadt. Een andere periode — uit hetzelfde jaar — heet weer de „Indiaanse tijd". Blijkbaar heeft Roswitha toen weer de boeken van Karl May verslonden: zij produceert dan een hele reeks van volmaakt vrije verluchtingen (meestal ook weer gekleurde pentekeningen) in een geest, welke het meest doet denken aan die der Egyptische en Babylonische beeldende kunst. Het opvallende hierbij is, dat de kunstvoortbrengselen van de oudste bewoners van het huidige Noord-Amerika — waarvan overigens maar spaarzame gegevens bestaan — ook een dergelijke verwantschap vertonen!

Veel van deze Indiaanse en Chinese tekeningen zijn bijzonder mooi, evenals de z.g. sterreplaten en de afbeeldingen van de Dierenriem. Onbegrijpelijk voor de draagkracht van een zo jeugdig talent is de dikwijls zeer fraaie compositie en de decoratief gebonden vormgeving, alsmede de technische vaardigheid, die blijkt uit dit werk.

DAN weer staan we voor een olieverfschilderij, voorstellend Maria met het Kind, in een boot met zeil. Onder en boven het water bevinden zich fantastische dierfiguren. Onmiddellijk voelen we: invloed van Jeroen Bosch. Maar de moeder deelt ons mee, dat het kind nooit werk van deze laat-middeleeuwse geniale fantast kan hebben gezien. Toen ze tien jaar oud was, werd ze meegenomen naar een museum en verloor daar het bewustzijn; nadien heeft ze nooit meer een dergelijke instelling kunnen betreden. We bevinden ons tegenover een groot schilderij, „Gastmaal des doods", boeiend van compositie en kleuropvatting, indrukwekkend door de merkwaardige gestalten van de aanzittende gasten. „De primitieven", denken we onmiddellijk weer. Maar hoe moet de jeugdige kunstenaar — een kind van twaalf jaar! — die primitieven hebben leren kennen? Er zijn tekeningen van maatschappelijk ontredderden, waarin bestaande misstanden kennelijk worden aangevallen; soms tragisch en komisch tegelijk, en met sterke herinneringen aan de onvergetelijke Zille. Maar al weer: hoe komt die invloed tot Roswitha?

Reeksen van bekoorlijke tekeningen, vol speels vernuft en fijn van tint, illustraties naar bekende of zelf gefantaseerde sprookjes en vertelsels, vrije, humoristische tekeningen van voorvalletjes uit het dagelijks leven, worden afgewisseld door prenten of schilderijen van een ontstellende visionaire scheppingskracht. Wellicht is het — ik zal mij overigens wachten voor psychologische verklaringen van dit verschijnsel — op zichzelf niet uitzonderlijk, dat juist in een jeugdige kinderlijke geest zullen macabere (op de dood betrekking hebbende) en bijna ziekelijke verbeeldingen geboren worden als waarvan b.v. schilderijen als „Opstanding der Doden" (1933) en de „Waanzinnige" (1934) getuigen.

Uitzonderlijk is zonder twijfel de aangrijpend-wonderlijke zeggings- en uitdrukingskracht, waarmee zulke visioenen op ons inwerken, en die mij ook in zoveel ander werk trof; ik noem hier de schilderijen „De Worgengel", „Uittocht der Heiligen", „Maria Verkondiging" — welk een prachtige roerende vondst, die aanbidding van rozen in de vorm van een doornenkranen! — en vele prenten. Men bedenke daarbij, hoe onbegrijpelijk snel en direct deze kunstwerken tot stand komen! Volgens het zeggen van Roswitha's moeder wordt over geen enkel doek langer dan enkele uren, hoogstens een dag gewerkt. Alles ontstaat a.h.w. tussen de bedrijven door, als niets „ernstigers" of prettigers Roswitha's aandacht opeist. De schilderijen zijn dan ook — typerend! — meestal niet veel meer dan producten van het toeval; een met het op een ogenblik aanwezige materiaal gevulde vlakverdeling, waarin snel de omtrekken van de voorstelling zijn aangebracht. Er is geen sprake van zorgvuldige kleurbestudering (hetgeen niet betekent, dat er geen natuurlijk gevoel voor kleur aanwezig zou zijn) of streven naar geraffineerde afgewogenheid van tint, lijn of compositie, waardoor het werk van een ervaren schilderes gekenmerkt zou worden.

MEN moet dan ook niet denken, dat Roswitha's werk overal even „mooi" is. Soms kan men de fantasie niet meer dan grof noemen, de wijze van uitdrukking stotend. Ik wees reeds hierboven op de eigenaardige tegenstelling, die werken uit eenzelfde periode onderling zo scherp doet contrasteren.

Maar hoe dit dan ook zij, men staat toch, de totale, slotsom trekkend, bij Roswitha Bitterlich voor een vorm van begaafdheid, die men alleen met de uiterste belangstelling kan blijven volgen. Men kan zich afvragen, of tentoonstellingen als deze en de opgedrongen belangstelling voor het „wonderkind", die daaruit voortvloeit, wel bevorderlijk zijn voor de bloei van zulk een apart talent. Reeds nu worden boeken over haar geschreven en boeken van haar uitgegeven, terwijl het ons vrijwel onmogelijk lykt, nu al te zeggen, of de aanvankelijk hoge inzet van deze kunstenaarsgave zich zal weten te bestendigen. Afwachten is hier het voorlopig parool.

Behalve op het gebied van de schilderkunst beweegt Roswitha zich op het terrein van de poëzie. Ook op deze tentoonstelling hebben degenen, die zich hiervoor interesseerden, iets van haar prestaties op dit gebied onder ogen kunnen krijgen.